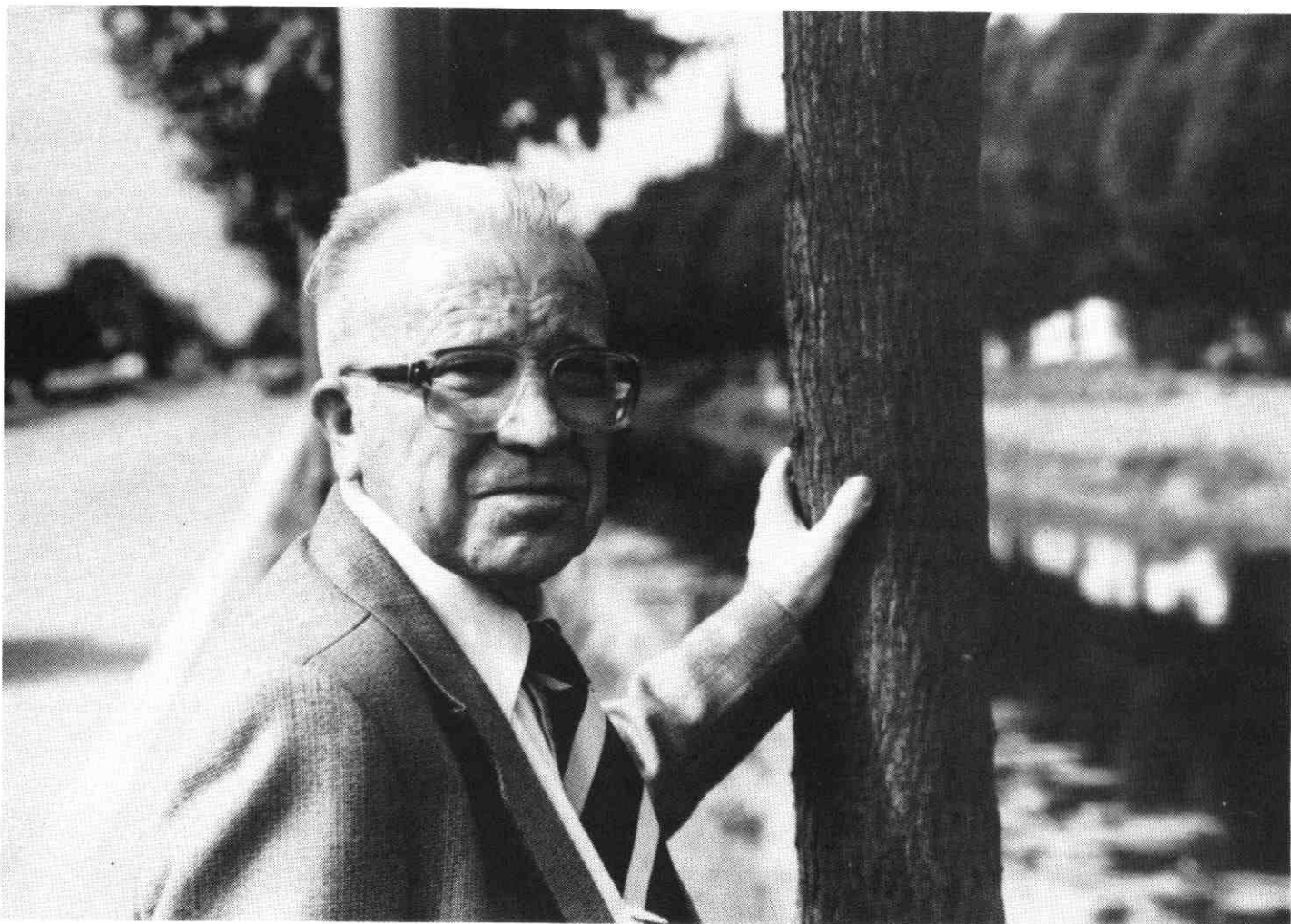

Oud-schoolhoofd Jac. de Bruijn:

“Eigenlijk weet ik nu nog niet hoe ik mijn naam moet schrijven”

“Als ik praat hoeft een ander niks te zeggen,” laat hij weten. Een zin waar gevoelsmatig verschillende betekenissen aan kunnen worden toegekend. De woorden krijgen een enigszins strenge klank wanneer verband wordt gelegd met het vroegere beroep van de spreker: leraar. En inderdaad, de heer Jac. de Bruijn uit De Meern wekt niet de indruk dat hij een persoon is die er vrede mee kan hebben zijn kennis over te dragen temidden van een klas met babbelende toehoorders. Hij zal ongetwijfeld stilte en aandacht hebben afgedwongen. Anders is het als wordt gedacht aan de lezingen die de heer De Bruijn in de loop der jaren honderden malen heeft gegeven. Inderdaad hoeft er dan niks te worden gezegd, want de oud leraar laat geen ruimte voor het vermoeden dat hij de hem toebedeende tijd niet zou weten te vullen. Ondanks dat hij vorig jaar met een ernstige keelaandoening te kampen had is het hem zeer wel mogelijk zijn causerie zonder geluidsversterkende middelen ten gehore te brengen. Dat was duidelijk te merken tijdens de jaarvergadering van onze vereniging. Een beetje zielig eigenlijk voor onze voorzitter, die voor die gelegenheid net zo’n aardige geluidsinstallatie had aangelegd. We nodigen een 78-jarige uit, zal Jan wel hebben gedacht, dus we moeten daar meteen maar wat voorzieningen voor treffen. Maar de gast wees de microfoon resoluut af en wist zijn gehoor uitstekend te bereiken.

Jacob de Bruijn werd op 16 september 1905 geboren in Breukelen Nijenrode. "Vroeger had je twee Breukelens," zegt hij. "Breukelen Nijenrode en Breukelen Sint Pieter. Dus wie aan genealogie (= het natrekken van de stamboom) doet moet wel weten in welke gemeente hij is geboren, want als je in Breukelen gaat zoeken vind je het nooit. Die plaats is pas later ontstaan uit een samenvoeging.

Bekende dorpsgenoten

door Gerrit Jan Bel

Jarenlang ben ik kennelijk geen zoon van m'n vader geweest, want die schreef altijd Hendrik de Bruin met een i. Toen ik op de kweekschool kwam had ik een uittreksel van het geboorteregister bij me en daar stond De Bruijn met een ij op. Maar op mijn pokkenbriefje stond De Bruin weer met een i. Ik werd van school gestuurd, ik moest eerst maar eens onderzoeken hoe mijn naam geschreven werd. Maar hoe het nu werkelijk moet weet ik eerlijk gezegd nog niet, want later ontdekte ik dat in een officiële huwelijksakte van 1867 onze naam op drie verschillende manieren werd gespeld, dus zo erg is het heus niet."

Avondcursussen

Nadat hij onderwijzer was geworden zwierf de heer De Bruijn eerst wat rond, zoals hij het zelf noemt. In 1933 kwam hij in De Meern wonen. Eerst op de Zandweg en anderhalf jaar later, in 1934, in het huis aan de Rijksstraatweg waar hij nu nog steeds woont. Hij werkte in Harmelen, waar hij les gaf.

"Ik had inmiddels interesse gekregen in landbouw. Dat is misschien gekomen door mijn oom in Friesland die een van de oudste land- en tuinbouwonderwijzers in Nederland was. Als we daar loerden moest ome Manus altijd dit en dat laten zien of de een of andere proef nemen.

Ik ben hier in De Meern landbouwcur-sussen gaan geven voor boerenjongens. Die lessen waren 's avonds en dat is ook - buiten dat ik in Harmelen geen huis kon vinden - de reden geweest dat ik hier ben komen wonen. Dan hoefde ik op die avonden niet heen en weer te fietsen. Jarenlang heb ik dat gedaan. Ik leerde de mensen wat op het gebied van veeteelt, akkerbouw, zuivelbereiding, plantenziekten, natuurkunde en zo. In die tijd heb ik ook nog radiovoordrachten gehouden; in het Landbouwhalfuurtje

heette dat toen. Ja, waarover? Over kaasgebreken of stoppelgewassen en die dingen. Later in de oorlog was ik ook nog rijksveevoederadviseur van ik weet niet hoeveel gemeenten. Idioot, ik zou er geen lor meer van weten."

Sollicitatiegesprek

Het gewone onderwijs bleek De Bruijn uiteindelijk niet zo te trekken en hij wilde daar ook best vanaf. Maar in de crisistijd lagen de banen niet zomaar voor het opscheppen en vervolgens kwam de oorlog er ook nog tussen. Toen die voorbij was hoorde hij dat er een vacature was aan de rijkstuinbouwschool in Vleuten. Wie heeft gelezen hoe in 1884 de sollicitatieprocedure van Kees Valkenstijn was verlopen om een aanstelling bij het openbaar onderwijs in Vleuten te krijgen weet dat zulke zaken toen zonder veel omhaal snel tot een goed einde kon worden gebracht. Wat dat betreft bleek er 60 jaar later nog niet veel te zijn veranderd.

"Ik moest bij de inspecteur voor tuinbouwonderwijs in Den Haag komen. Ik kom binnen en hij zegt: u bent meneer De Bruijn?

Ik zeg: ja.

Hij zegt: dan kent u m'n tante in Harmelen.

Ik zeg: wie is uw tante?

Hij zegt: mevrouw Viveen.

Ik zeg: ja, die ken ik wel.

Hij zegt: daar heb ik wel eens gevist.

Ik zeg: nou, dat is aardig.

Hij zegt: heeft u nog wat te vragen?

Ik zeg: nee meneer de inspecteur.

Ik kon gaan. Wat een onderhoud hè?

Nou, veertien dagen later had ik een aangetekende brief. Ik was benoemd tot hoofd van de rijkstuinbouwschool in Vleuten.?

Landbouwonderwijs

Dat was in 1946. Eindelijk was het De Bruijn dan gelukt om bij het land- en tuinbouwonderwijs te komen, maar al op zeer korte termijn ontwikkelde de gang van zaken zich anders dan hij aanvankelijk had gedacht. In de oorlogstijd waren alle tuinbouwscholen die uitgin-

Tiendaagse Veldtocht klinkt door

Op 3. 8. 1831 komt er een schrijven van de Minister van Staat: Zijne Majesteit verordent dat Zondag 14 augustus algemeen Bededag zal zijn op het ogenblik dat het zwaard gevoerd moet worden.

Tiendaagse veldtocht 2 - 12 aug. 1831).

Over 1833 komt in de kerkerekening een post voor: oorlogslasten f 2,26. (Uit: De Hervormde Gemeente De Meern)

Middagcollecte elf centen

Op 18. 3. 1920 deelt een der broeders mede, dat hij eens onder Ds. E. in een middagdienst elf centen collecteerde. Dit ontlokte aan zijn mede-ouderlingen de opmerking, dat de broeders toen zelve ook niet al te veel hadden gegeven.

(uit: De Hervormde Gemeente De Meern)

gen van een standsorganisatie - zoals de ABTB (de Algemene Boeren- en Tuindersbond) - allemaal rijkstuinbouwschool geworden om uit handen te blijven van de Landstand, een afdeling van de NSB. Maar na de oorlog eisten al die organisaties hun scholen weer op. Ook in de provincie Utrecht moesten ze worden verdeeld.

"Nou, ik dacht dat de CBTB (Christelijke Boeren en Tuinders Bond) recht had op de school in Vleuten, maar ja, de ABTB (de katholieke tegenhanger) trok aan het langste eind. Toen zaten ze dus met een protestants hoofd aan een rooms-katholieke tuinbouwschool. Ik kon er tot de dag van m'n dood blijven, maar ik zei: als ik de kans krijg ga ik toch weg.

Nou, ik moet zeggen dat ze een ontzettend vertrouwen in me hebben gehad, want ik kon doen en laten wat ik wou. Toch zocht ik wat anders, maar hetgeen ik kon krijgen vond ik allemaal veel te ver weg.

Toen bood de rijkstuinbouwconsulent me aan om leraar in algemene dienst te worden. Ik zeg: wat is dat? Dat weet ik eigenlijk ook niet, zei hij, maar ik heb een schoolmeester nodig die brieven kan schrijven en ik wil je belasten met het onderwijs aan tuinbouwscholen voor zover als we ze hebben. Nou, dat waren dan de bloementeelvakschool in Baarn en een opleidingscursus voor de tuinbouwakte.

Ik heb er nooit spijt van gehad, want ik kon doen en laten wat ik wou. In die functie ben ik mede-oprichter geweest van de eerste tuinbouwschool voor bloemsierkunst in ons land. Daar werden de mensen opgeleid tot vakbekwam bloemist. Dat vond ik heel leuk werk en ik kon goed opschieten met de bloemisten in m'n ambtsgebied. Ik organiseerde ook excursies. Eerst binnenlandse, daarna ook buitenlandse. Later hebben we ook nog een tuinbouwwakhschool voor hoveniers opgericht.

Ik heb dat werk tot m'n zestigste gedaan. Toen kwam er op een avond iemand bij me die me aanbood om directeur te worden van de Stichting Centrum Tuinbouwonderwijs Utrecht. Dat was de lagere tuinbouwschool van Zuilen die naar Utrecht verhuisde. Dat

Foto links:

Een foto uit de jaren vijftig toen de heer De Bruijn ook bibliothecaris was. Rechts de secretaris van het Rijkstuinbouwconsulent-schap, de heer C. de Haan.

Foto onder:

Op 17 januari 1968 werd het Tuinbouwonderwijscentrum in Utrecht geopend. In de kas geeft directeur De Bruijn uitleg aan enkele bezoekers, waaronder de commissaris van de Koningin Mr. C. Th. E. Graaf van Lynden van Sandenburg (rechts) en de inspecteur ir. J. Riemersma (midden met bril).

werd een stadstuinbouwschool en in die stichting zouden ook de vakscholen worden ondergebracht.

In het begin was het niks hoor. Ik heb die school nog moeten bouwen. Maar in die vijf jaar tot aan m'n pensionering is het behoorlijk uitgegroeid. Het bestuur vroeg me nog een jaar te blijven, maar ik heb er toen radicaal een streep onder gezet.

Maar die centrale onderwijscommissies hebben me nooit losgelaten. Tot verleden jaar heb ik nog altijd het examenwerk nomenclatuur (= het schrijven van wetenschappelijke plantennamen) nagekeken van de Centrale Commissie Bloemschikken en -binden. En met die hoveniers was het precies hetzelfde. Maar dit jaar doe ik het niet meer."

Meningsverschil

Bij zijn pensionering werd de heer De Bruijn benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau. Hij kreeg de bijbehorende versierselen uitgereikt van burgemeester v.d. Heide. Met hem had het schoolhoofd al eens een felle discussie gevoerd over de vraag waarom er bijvoorbeeld wel een Pastoor Ohlleen en een Pastoor Boelenslaan in de gemeente zijn, maar het naambordje van de Camphuysenstraat niet het woord dominee vermeldde. De burgemeester gaf te kennen dat dit kwam omdat Camphuysen een dichter was, waar De Bruijn tegenover stelde dat dit wel waar kon zijn, maar dat de betrokkene indertijd naat Vleuten was gekomen om vanaf de kansel te preken en niet om gedichten voor te dragen. De Bruijn zette zijn woorden naderhand nog eens kracht bij middels een fel stuk in De Brug. De burgervader bleek geen wrakkige inborst te hebben, want bij het oppelden van de

Reglement van uitverkoop (24. 4. 1824)

Wie wettig verkozen is tot een kerkelijk ambt en geen voldoende reden heeft om te weigeren, moet betalen (Utrecht f 50,-; Amersfoort f 30,-; Rhenen, Wijk bij Duurstede, IJsselstein en Montfoort f 25,- en alle overige plaatsen f 10,-).
(Uit: De Hervormde Gemeente De Meern)

ridderorde pikte hij niet door.

"Ik vond die onderscheiding bijzonder aardig. Ik loop heus niet buiten m'n schoenen, maar ik vond het vooral leuk omdat het van m'n personeel is uitgegaan. Maar je krijgt er verder niks voor hoor. Ja, ik heb er één keer een plezier-tje van gehad toen ik op genealogisch

onderzoek was in Woudrichem. Bepaalde boeken die ik wou zien waren al eens door een ander zwaar beschadigd, maar mij werd gezegd dat ik wel eerlijk was.

"Hoe komt u daar nu bij?" vroeg ik.

"Nou, anders had de koningin je geen lintje gegeven," zei die man. Dat had 'ie op mijn jas zien zitten."

Vechtstreek

De Bruijn's grote hobby is de historie van de Vechtstreek. Daar weet hij dan ook uitputtend veel van.

"Ik ben begonnen met wat dia's te maken en toen zei een van m'n chefs: je moet er eens een verhaaltje bij houden. Dat is uiteindelijk een causerie geworden van tweemaal drie kwartier met dia's: "Het leven op de buitenplaatsen

aan de Vecht, voorheen en thans." M'n vrouw zegt: word je het nooit eens zat? Ik zeg: nee, want het is altijd weer een ander publiek.

Het gevolg van zo'n lezing was vaak dat ik nog een excursie organiseerde voor die mensen. Zo ging ik vaak naar de buitenplaats Queekhoven. Daar mochten de mensen in de villa koffie drinken, boven in de kamers kijken en door de tuin wandelen. Vaak ook kasteel Sypesteyn in Nieuw Loosdrecht en soms bezochten we tot besluit een grote bloemisterij."

Kerkelijke historie

Door zijn vak heeft de heer De Bruijn verschillende leerboeken geschreven en momenteel is hij weer bezig met de voorbereidingen van een herdruk. Toch is hij in de directe omgeving eerder bekend als schrijver van de kerkelijke historie.

"Ik was eens met een genealogisch onderzoek bezig en toen moest ik ook in het kerkelijk archief van de Hervormde Kerk in Harmelen zijn. Toen zei die dominee: voel je er wat voor dat archief te bewerken? Dat heb ik gedaan en er een boek van gemaakt. Dat was allemaal stencilwerk, een paar honderd pagina's. Er stond geen foto in, maar er was wel een enorme vraag naar, want ik kwam er 80 tekort. Nu ben ik bezig met een herdruk waarin ook foto's zullen komen.

Maar ja, toen kreeg ik hier naar m'n hoofd geslingerd: maar jongen, je woont toch in De Meern. Dus toen ben ik aan de hervormde gemeente van De Meern begonnen. Daar heb ik anderhalf jaar aan gewerkt. Ik ben niet alleen met het kerkelijk archief hier bezig geweest, maar heb ook alle archivalia in Utrecht nagevorst die betrekking op De Meern hebben.

Ik heb het boek voor eigen risico laten drukken. Vandaar dat het op voorinschrijving ging, want ik moest er wel genoeg van kunnen verkopen. Ik had er 500 en heb er nu nog een 70. Persoonlijk had ik een grotere afzet in De Meern verwacht, maar dat is wat tegengevallen. Ik had gedacht dat de kerk hier wel het eerst zou toehappen, maar Thijs van Bommel heeft het eerste exemplaar gekocht en het tweede ging ook naar een katholiek."

Goed verzorgd boek

"De Hervormde Gemeente De Meern" is een fraai verzorgde uitgave van ruim 400 pagina's geworden. Wie zich in de inhoud verdiept bemerkt dat de heer De Bruijn zich er geenszins met een Jantje van Leiden vanaf heeft gemaakt. Niet alleen worden de dominees die De

Meern hebben gediend sinds deze plaats in 1645 als afzonderlijke kerkelijke gemeente werd erkend uitvoerig aan bod; ook hetgeen zich gedurende die tijd op kerkelijk gebied allemaal afspeelde. Daarnaast zijn er uitgebreide lijsten met ouderlingen, kerkvoogden en notabelen opgenomen, maar wordt er ook ruimschoots aandacht geschonken aan het onderwijs (sinds 1593) in De Meern.

Het geheel is niet zonder persoonlijke kanttekeningen van de schrijver gebleven. Verbaasde uitroepen als *Waarom? Wat jammer! Wat had men hiermee te maken?* en *Waar halen ze die vandaan!* treffen we regelmatig aan in de tekst. Dit alles maakt van het geschrevene meer dan een dor geschiedkundig verslag. Het boek is daarom een aanrader van de eerste orde. Dat het hier eigenlijk om de kerkelijke geschiedenis van de hervormde gemeente gaat hoeft degenen die niet in geloofszaken zijn geïnteresseerd geenszins af te schrikken. In de eerste plaats wordt hier een belangrijk deel van de Meernse geschiedenis beschreven en het werk van De Bruijn bevat voor iedereen die daarvan

Geen voetbal op zondag

Op 18. 3. 1920 wordt het voetballen op zondag besproken. Men besluit aan de heer Van V., op wiens terrein dit plaatsvindt, een schrijven te richten om aan deze zondagsontheiliging een einde te maken.

(Uit: De Hervormde Gemeente De Meern)

meer wil weten meer dan voldoende levendige informatie. De prijs is veertig gulden. Dat lijkt een fors bedrag, maar zolang er ook enkele tientjes moeten worden neergeteld voor een boekje met oude foto's uit De Meern valt dat in verhouding nog erg mee. Voor wie interesse heeft: "De Hervormde Gemeente De Meern" is verkrijgbaar bij de heer De Bruijn, Rijksstraatweg 84 in De Meern.

Interesse in personen

Welk facet van de geschiedenis trekt de oud-leraar het meest aan?

"De personen, ook in die kerkelijke geschiedenis. Neem nou die Henricus Suijck. Op het bord hier staat dat 'ie is gedeporteerd (= afgezet) en dan denk ik altijd: wat zou 'ie nou hebben gedaan die Hendrik Suijck? Hier in de kerkelijke notulenboeken vind je er niks over hè, maar als je dan het classicale archief gaat nakijken zeg je: hé, ja. Jij was een zuiplap, jij dronk teveel vader. Dan lees je dat hij vraagt of hij uitgezonden mag worden naar Indië om voor vrouw en kind een eerlijk stuk brood te verdienen. Het antwoord heb ik niet gevonden.

Dat vind ik jammer.

Bij de geschiedenis van de buitenplaatsen heeft mij natuurlijk ook de beplanting geïnteresseerd. Zo staat er op

De Radio

Op 9. 3. 1927 besluit men jaarlijks f 10,- te geven aan het Hervormd Comité voor Radio-uitzendingen van kerkdiensten.

Op 22. 9. 1927 wordt nog meegedeeld, dat door de vriendelijke en belangeloze hulp van de heer Van Bommel donderdag 8 sept. jl. de door de Federatie van Diaconieën gehouden Radio-avond athier in het catechesielokaal werd beluisterd.

(Uit: De Hervormde Gemeente De Meern)

Queekhoven een kastanjeboom, ik denk de oudste van Europa. Er zijn op die buitenplaatsen vaak zeldzame bomen, zoals bijvoorbeeld tulpenbomen."

Buiten deze (tijdrovende) hobby's was de heer De Bruijn ook nog jarenlang redacteur van de kerkbode, notabel, kerkvoogd, bibliothecaris van het Nederlands Bijbelgenootschap Vleuten-De Meern en 30 jaar lang penningmeester van het Groene Kruis. Daarnaast heeft hij bij elkaar honderden lezingen gehouden. Niet alleen over de buitenplaatsen aan de Vecht, maar ook over de geschiedenis uit onze directe omgeving.

Met deze activiteiten is hij inmiddels gestopt. Hij schrijft zo nu en dan alleen nog een bijdrage voor het blad van de Nederlandse Bond van Gepensioneerden. Het onderwerp is daarbij (natuurlijk) bloemen en planten.

Toch is in hem ook de schoolmeester van vroeger gebleven. Een man die van orde in de klas hield en er zo zijn eigen methoden voor had om de zaak onder

Turven

Op 29. 9. 1830 besluit men een paar duizend turven op te doen, bestemd om deze in de a.s. winter aan de armen uit te reiken.

(Uit: De Hervormde Gemeente De Meern)

de duim te houden. Een leerling die onder de les veterdrop zat te eten mocht het snoepgoed behouden. Wel mat meester De Bruijn eerst even de lengte op. Na afloop van de les moest de jongen weer naar voren komen waarop de handeling werd herhaald. Op die manier vergewiste De Bruijn zich ervan dat hij niet werd bedonderd.